

Preek zondagmorgen 24 januari 2010 (3^e zo na epifanie)

Tekst Prediker 3:1

Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel.

en Efeziërs 6:12

Onze strijd is niet gericht tegen mensen maar tegen hemelse vorsten, de heersers en de machthebbers van de duisternis, tegen de kwade geesten in de hemelsferen

De repetities voor de musical Paulus zijn al enige maanden in volle gang. Om de persoon en het gedachtegoed van Paulus breed aan bod te laten komen in de gemeente, schenken de predikanten deze maand in de ochtenddienst specifieke aandacht aan de apostel. Vandaag komt de vraag aan de orde: *Paulus – rouwdouw of man van gebed?* Was Paulus een harde jongen, die ertegenaan ging om een probleem quick-and-dirty op te lossen of was hij iemand, die in het gebed een uitweg zocht voor moeilijkheden?

De commissie Davids kreeg - zoals bekend - de taak om te onderzoeken hoe zeven jaar geleden het kabinet Balkenende besloot de Amerikanen en Britten politiek te steunen in het conflict in Irak. In de afgelopen week werden de conclusies van het onderzoek bekend; een daarvan is, dat de regering zeven jaar geleden niet voldoende met het parlement overlegd had over de rechtmatigheid van de Amerikaans-Britse inval, toen ze haar politieke steun gaf. Ik stel me voor, wat de apostel als lid van de commissie Davids vandaag zou gezegd hebben.

We kunnen maar niet alles op zijn beloop laten. *Voor alles wat gebeurt is er een uur, een tijd voor alles wat er is onder de hemel.* (Pred 3 :1). Nu is het tijd om te bedenken dat mensen een dure en bittere prijs betalen wanneer ze zich inspinnen om vrijheid en recht tot stand te brengen. Het is tijd om na te denken over de bereidwilligheid van zoveel vrouwen en mannen, jonge en minder jonge, om te kopen en te betalen met het beste wat ze hadden en hebben. Het is tijd om te bedenken, hoe zulke mensen, die met het beste betaalden, werden toegerust voor hun taak - door hun collega's en ploeggenoten, door de steun en aanmoediging van hun familieleden, die van hen houden en hen opvoeden tot wie ze nu zijn. Het is tijd, om na te denken over de ongedachte eigenschappen van mensen, die te midden van het tumult van internationale protesten, gewoon doorgingen met het werk, dat hun opgedragen was, omdat ze geloofden, dat orde en recht belangrijk waren. En het is de tijd om na te denken over wat zoveel vrouwen en mannen van een krijgsmacht in andere gebieden en met andere middelen doen om recht en vrede te bevorderen, zoals de Nederlanders in Afghanistan, Bosnië-Herzegovina en Soedan, Somalië en onlangs in Haiti.

Het conflict in Irak zal de geschiedwetenschappers een tijd lang blijven bezighouden, maar ook de politici, de ethici en de internationale deskundigen. Net zo goed als de militaire operaties in Afghanistan. Zo eenduidig en ondubbelzinnig is een dergelijke krachtsinspanning niet, dat elke verwarring of onzekerheid voorgoed uitgesloten is. In een wereld, zo ingewikkeld als de onze, kan alleen een rouwdouw zonder aarzeling zeggen: Dit was absoluut goed of verkeerd om te doen, dit was echt de goede of de verkeerde plaats voor ons om te zijn. Vrouwen en mannen van vandaag, die lid zijn van de krijgsmacht, zijn er ook de mensen niet naar, om zonder vragen een rij simpele antwoorden te accepteren. Dat ze gehoorzamen betekent allesbehalve dat ze niet zelf nadenken. Maar ze gehoorzamen niettemin; ze blijven gehoorzamen, omdat ze erkennen dat aan anderen een duidelijke verantwoordelijkheid gegeven is voor bepaalde moeilijke beslissingen. Van belang is niet zozeer, dat er niet gedebatteerd wordt en geen meningsverschil of onzekerheid blijft bestaan - maar wel dat iedereen weet, wie wanneer op welke vragen antwoord zal moeten geven.

De politieke steun voor de inval in Irak, voor de uitzending van militairen naar Uruzgan zijn besluiten, nadat over uiterst belangrijke vragen ongewoon hard en scherp gedebatteerd was. Ieder heeft hier thuis zijn aandeel in de heftig-botsende opvattingen over de aanpak. Het scheelde erg weinig of het kabinet Balkenende was gevallen, zei men. Maar de taak van de mensen in de frontlinie bleef en blijft intussen hetzelfde: zij moeten het klimaat van wederzijds vertrouwen en gezag bevorderen, waardoor de besluiten ook werkelijk kunnen worden uitgevoerd, en zij dienen zich zo te gedragen, dat ieder het vertrouwen in de integriteit en eerlijkheid van de krijgsmacht bewaart. De veeleisende taak om ook het vertrouwen van de plaatselijke bevolking te winnen in een chaotische samenleving, was en is misschien wel een van de zwaarste opdrachten, gelegd op de schouders van militairen - waar dan ook in de laatste jaren. Velen van ons hier zullen nauwelijks weten hoe geduldig en systematisch dat werk aangepakt wordt. De morele geloofwaardigheid van onverschillig welk land, betrokken in een conflict hangt niet zozeer af van de verklaringen van politici en commentatoren, als wel van het vermogen van iedere dienstdoende vrouw of man om deze opdrachten eerlijk en met beleid uit te voeren. *"Een tijd om te doden en een tijd om te helen"*, staat in de eerste schriftlezing van vanochtend, *"een tijd om af te breken en een tijd om op te bouwen."*(Pred 3:3). Dit helen en opbouwen is de eigenlijke bedoeling geweest van de inspanningen van hen, die we vandaag met ere noemen. Aan die inspanningen is nog lang geen einde gekomen. Een dergelijke *klus* is niet binnen afzienbare tijd *geklaard* - heet dat eufemistisch in de taal van een minister van defensie.

Dit houdt in, dat voor iedere moderne krijgsmacht Paulus' woorden uit de tweede schriftlezing wel een heel bijzondere betekenis krijgen. (Ik stel me voor, dat Paulus die nu gesproken zou hebben.) *"Wij hebben niet te worstelen tegen bloed en vlees"*(Ef. 6:12). Er zijn tegenstanders, die je uiteindelijk kunt zien: een dictator, een terrorist; maar er zijn ook onzichtbare. Deze onzichtbare vijand kan zich verstoppen in de verleiding om te zoeken naar middelen, die tijd en inspanning besparen, als we recht en orde willen terugbrengen in een vreemd land. Hoe? Doordat we de doelen de middelen laten rechtvaardigen; doordat we anderen liever de lasten laten dragen dan wijzelf; doordat we moeilijkheden of mislukkingen ontkennen en in het openbaar de indruk wekken dat we tevreden zijn. Tegen zulke verleidingen, zegt Paulus, moeten we *onzelf omgorden met de waarheid, om beschermd te zijn door de gerechtigheid en geduldig/bereid te zijn alleen voor vrede*. Dit zijn geen onbereikbare idealen voor een onnozele, christelijke minderheid. Het is een onschatbaar advies van pastor Paulus voor allen, die betrokken zijn in de onzekere, snel veranderende wereld van moderne militaire operaties, daarbij veelvuldig en onverbiddelijk nauwlettend gevolgd door waarnemers en commentatoren wereldwijd en dichtbij. Nadenkend over de jaren van de Irak-campagne of van de Uruzgan-missie, kunnen we niet zeggen, dat er geen fouten ooit gemaakt zijn (Wanneer is dat in deze wereld wel het geval?). Maar we kunnen wel dankbaar zijn voor de moed en de eerlijkheid, getoond in het zicht van die fouten; dankbaar ook voor de zorg besteed aan het scheppen van een onbedorven atmosfeer, waarin mensen tegen deze onzichtbare vijanden konden strijden, en hun ogen gericht houden op de taken van het *helen en opbouwen*.

Het recht komt niet terug zonder dat het iets kost of zonder dat het met een dure en bittere prijs gekocht wordt. Iedereen van ons zal dat weten of zich dat kunnen indenken: het wordt betaald met leven en veiligheid. Voor heel veel militairen en hun familieleden en collega's is dat het eerste, wat in de gedachten opkomt - samen met de dure prijs van de angstige bezorgdheid en het intense

meeleven, die betaald wordt door de gezinnen van de uitgezonden vrouwen en mannen. Maar er is nog een ander soort prijs, die betaald wordt: dat de leden van de strijdkrachten hun eigen onbezonnen, instinctieve reacties onderdrukken en dat ze nagaan of ze werkelijk iets doen aan het *helen en opbouwen* op de lange termijn; dat ze de verveling in de tijd dat er niets gebeurt en de frustratie in de loop van de operaties verdragen; dat ze vooroordeel en wrok opzij zetten, zodat ze bekend raken met een vreemde, onbekende cultuur en meevoelen met de mensen, die erin leven. Dit allemaal samen vormt de prijs, de opoffering van de militairen, bij hun werk aan een beter en veiliger leven voor anderen, die buitengewoon zwaar geleden hebben.

Wanneer we als christenen het levensoffer overdenken, dat de vrede en de ontferming voor de hele wereld verwierf, dan denken we allereerst aan de dood van Jezus aan het kruis, maar ook aan de liefde en ontvankelijkheid voor de vreemde, zo kenmerkend voor heel Jezus' leven, die Hij als dure prijs betaalde. We kunnen ditzelfde zien doorwerken –in zekere zin - in ieder mens, die zich wijdt aan de taak, om onze wereld (al is het maar een klein stukje) weg te slepen bij de barbaarsheid en de gewelddadigheid. Denk aan het wereldwijd uitgezonden tafereel van de reddingswerkers in Haiti, die hardnekkig en geduldig speurend uiteindelijk een jongetje vanonder het puin konden bevrijden. Het jongetje wordt omarmd onder het applaus van de werkers en hij strekt zijn armen uit, als was hij verlost uit de baarmoeder van de duistere aarde.

Heel belangrijk is, hoe mensen in extreem gevaarlijke situaties het allerbeste van zichzelf geven ten behoeve van de veiligheid van anderen en tenslotte van zichzelf, maar ook hoe ze kalm de dagelijks terugkomende frustratie en onduidelijkheid opnemen, en de noodzaak inzien, om uiterst aandachtig het werk te doen, dat er gedaan moet worden. Dit alles mogen we vandaag niet vergeten.

Veel mensen van mijn generatie (1952-) en jonger groeiden op met de vraag of ze ooit nog een internationaal conflict zouden meemaken, uitgevochten door een leger met conventionele wapens. We waren bijna vergeten, hoeveel een oorlog in werkelijkheid kost en hoe hoog en bitter de prijs daarvan is. En toen zo'n internationaal conflict zeven jaar geleden opdoemde, waren er onder de beleidsmakers en de commentatoren mensen genoeg, die erover praatten zonder echt die kostprijs te berekenen: alsof de inval in Irak niet ten koste van het volkerenrecht zou kunnen gaan (vgl rapport commissie Davids).

Nu binnenkort over de voortzetting van de militaire operaties in Afghanistan of over de rechtmatigheid van de inval in Irak gedebatteerd wordt, zullen de conferentiegangers ver verwijderd van de frontlinie gelegenheidwoorden spreken en de opiniemakers zullen hun commentaar geven. Misschien hebben we intussen wel iets geleerd – al is het alleen maar, dat *er een tijd is om te zwijgen*, een tijd om de ronkende taal achterwege te laten, waarvan wij mensen ons graag bedienen, wanneer er oorlog in de lucht hangt. Maar er is ook *een tijd om te spreken* (Pred 3:7), zij het dan kort, maar welgemeend, om onze dank uit te spreken aan hen, die door hun opoffering ons de onschatbare waarde van recht en vrede hebben geleerd; en hen te eren, die (zoals Paulus in zijn tijd) doorgedouwd hebben in hun opdracht om de waarden te belichamen, waarover de meesten van ons alleen maar praten

Ds. Chris Koole